

*We implementeren de Omgevingswet en
maken het onze inwoners eenvoudiger*

Memo – Ter kennisname

Registratienummer: 20.089316

Aan: VV
Van: D&H
Onderwerp: Stand van zaken implementatie Omgevingswet
Datum: 24 november 2020

Waarom moet u dit weten?

We nemen de verenigde vergadering periodiek mee in (1) de betekenis van de Omgevingswet voor de verschillende aspecten van Rijnland, en (2) hoe de voorbereiding op de komst van de Omgevingswet loopt.

Kernboodschap

Ondanks het uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet tot 1 januari 2022 werkt Rijnland door om zoveel mogelijk nu al Omgevingswetproof te werken:

- Op 16 december bespreekt de VV een eerste concept van het **Waterbeheerprogramma 6** (een instrument onder de Omgevingswet, namelijk een programma voor 6 jaar met doelen en maatregelen, waarin water wordt verbonden met maatschappelijke opgaven);
- Er wordt gewerkt aan een eerste versie van de **Waterschapsverordening** (een set regels op het gebied van waterbeheer, en de vervanger van de huidige Keur) die te zijner tijd aan de VV zal worden aangeboden.
- Er zijn voorbereidingen getroffen voor de nieuwe manieren van projectvoorbereiding: grote projecten (grote bestuurlijke/maatschappelijke consequenties, kosten > 5 mln.) worden via het nieuwe **Projectbesluit** voorbereid. Andere projecten gebeuren via de vergunning eigen dienst. Momenteel worden alle projecten nog voorbereid via een projectplan.
- Naar verwachting kan Rijnland halverwege 2021 aansluiten op het **Digitaal Stelsel Omgevingswet**, het landelijke stelsel dat zorgt dat alle digitale informatie straks op één plek te vinden is en via welke iedereen snel kan zien wat mag en wat niet volgens de Omgevingswet.

Samengevat loopt de implementatie bij Rijnland op koers. Het bestuur heeft ook een rol bij deze implementatie; het vraagt van haar zelf om proactief en ondernemend handelen en het vraagt dat zij de beweging naar een meer omgevingsgerichte organisatie omarmt en stimuleert.

Landelijk gezien is de implementatie van het DSO een punt van aandacht. De minister van Binnenlandse Zaken heeft bij brief van 13 november 2020 aangegeven dat zij het, samen met de bestuur-

lijke partners, verantwoord acht om op basis van de voortgang van de wetgeving, van de implementatie en van de ontwikkeling van het basisniveau DSO, de wet op 1 januari 2022 in werking te laten treden (zie **BIJLAGE**). De Raad van State adviseert echter de Omgevingswet niet in werking te laten treden voordat de zekerheid is verkregen dat alle gemeenten op het moment van inwerkingtreding op het DSO zijn aangesloten en alle functies die behoren bij de minimale invulling van het DSO goed werken (advies oktober 2020). Hoewel Rijnland dus op koers ligt kan de implementatie van andere overheden en de ontwikkeling van het DSO van invloed zijn op de datum van inwerkingtreding.

Rijnland gaat bij de implementatie van de Omgevingswet uit van 1 januari 2022. Natuurlijk houden wij daarbij de landelijke ontwikkelingen in het oog en houden wij rekening met eventueel uitstel. In de tussentijd zetten wij stappen, die ook zonder Omgevingswet nuttig zijn. Zo verbeteren wij de samenwerking met collega overheden, stellen wij de fysieke leefomgeving steeds meer centraal, professionaliseren wij onze werkprocessen, maken wij duidelijkere regels en vergroten wij onze digitale dienstverlening.

Context

U bent als VV eerder betrokken geweest bij het onderwerp Omgevingswet. In 2017 is de VV voor het eerst geïnformeerd over de implementatie van de Omgevingswet bij Rijnland en is er een informatieve VV geweest over Omgevingsvisies (een instrument onder de wet). Eind 2018 hebben wij de VV geïnformeerd via een memo over de voortgang. In maart 2019 heeft de VV een krediet vastgesteld voor het aansluiten van Rijnland op het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Tenslotte hebben wij begin 2020 in een commissie vergadering een presentatie gegeven over de Omgevingswet.

Toelichting op onderdelen

Wat betekent de Omgevingswet voor Rijnland?

De Omgevingswet brengt de overheid in beweging. Die beweging is nodig om samen te werken aan de grote opgaven van deze tijd, zoals aan klimaatverandering, de woningbouwopgave, de energietransitie en bodemdaling. Ons beleid en onze regelgeving, en de ontsluiting daarvan, moet hierop zijn ingericht: samenhangend, toegankelijk en transparant. Met ruimte voor ontwikkeling én waarborgen voor kwaliteit. Concreet is dit werken met andere processen, via een ander systematiek en meer in samenhang met andere overheden.

Er is een relatie met andere ontwikkelingen binnen Rijnland

Bovenstaande opgaven komen terug in de bestuurlijke trajecten voor klimaat, energietransitie, circulaire economie en biodiversiteit, waarover uw bestuur in 2020 en 2021 besluiten heeft genomen of nog zal nemen. Deze besluiten zullen vervolgens worden verwerkt in het Waterbeheerprogramma 6. De VV heeft in het najaar van 2020 een eerste concept van het Waterbeheerprogramma 6 besproken. Dit is een instrument onder de Omgevingswet en vervangt het Waterbeheerplan. Dit programma geldt voor 6 jaar en bevat doelen en maatregelen waarin water wordt verbonden met maatschappelijke opgaven.

De Waterschapsverordening zal de opvolger worden van de huidige Keur en uitvoeringsregels. Al sinds 2015 heeft Rijnland een gedereguleerde Keur, helemaal in de geest van de Omgevingswet. In 2020 heeft uw bestuur de vernieuwde Keur 2020 vastgesteld. Deze zal opgaan in een nieuw vast te stellen Waterschapsverordening. Er wordt nu gewerkt aan een eerste versie van deze verordening en bestaat uit een set regels die zien op het waterbeheer.

De Omgevingswet brengt de ambtelijke organisatie én bestuur in beweging

De grote maatschappelijke opgaven waar wij voor staan vragen een meer omgevingsgerichte, innovatieve en flexibele houding van ons als organisatie: we zullen van de gebaande paden af moeten en samen met buiten op zoek gaan naar oplossingen voor deze opgaven. De Omgevingswet brengt ons op al die verschillende sporen in beweging. Het is van belang dat ook u dit omarmt

en stimuleert. Dit helpt de organisatie in het op gang houden van deze beweging en onderstreept tevens de noodzaak om deze verandering voor elkaar te krijgen. Het is noodzakelijk om proactief en ondernemend te handelen, met zicht op de belangen van onszelf en van anderen. Dit zal ook nadrukkelijk terug komen in het nieuwe Waterbeheerprogramma.

Er wordt gewerkt met nieuwe en bestaande instrumenten onder de wet

De Omgevingswet kent een set aan instrumenten, van beleids- en visievorming tot aan vergunningverlening (zie *figuur*). Op het niveau van programma's (een set maatregelen om gestelde doelen te realiseren) hebben wij het **Waterbeheerprogramma**.

Daaronder bevindt zich een set aan decentrale regels. Gemeenten krijgen een omgevingsplan, waterschappen een **Waterschapsverordening** (WSV). Er wordt gekozen voor een gefaseerde wijziging en invoering. Bij de eerste versie zal de aandacht vooral uitgaan naar de juridisch noodzakelijke aanpassingen, zoals het samenvoegen van de keur en uitvoeringsregels in één document, het opbouwen van de juiste structuur in dit document, het regelen van de delegatiebevoegdheden en het toepassen van de juiste definities. Dit is grotendeels een beleidsneutrale omzetting van het beleid. Tot 2024 hebben we de tijd om alles te regelen wat we echt geregeld moeten hebben voordat de overgangperiode eindigt. Dan zal per activiteit aan de VV een besluit worden voorgelegd waarin de regels waar nodig worden aangepast. De wet biedt hier door overgangsrecht de ruimte voor.

De wet stimuleert integrale beleids- en planvorming door de keuze te maken voor integrale instrumenten zoals de **Omgevingsvisie en het Omgevingsplan**. Water komt daar als integraal onderdeel in terecht. Zo krijgen wij de kans om structureel vroegtijdig aan tafel te zitten bij Rijk, provincies en gemeenten. Op dit moment doen we mee met de Omgevingsvisie- en Omgevingsplantrajecten van veel gemeentes in ons gebied. We hebben er bewust voor gekozen medewerkers die in hun dagelijkse praktijk met de nieuwe instrumenten te maken gaan krijgen in onder andere Omgevingsvisie- en Omgevingsplantrajecten en pilots mee te laten doen. Vanuit het project zorgen we voor een regelmatige evaluatie om bijeen te brengen wat we hiervan leren, dit verder te brengen in de organisatie en het aanbod vanuit het project hierop aan te passen. Zo zorgen we voor een optimaal leereffect.

Voor grote projecten zoals dijkverbeteringen en aanpassingen van afvalwaterzuiveringsinstallaties willen we dat projecten snel, zorgvuldig én samen met de omgeving voorbereid worden en tot uitvoering komen. Door inwoners en bedrijven vroegtijdig te betrekken, halen we kennis en ervaring van(uit) het gebied naar binnen én maken we er een gezamenlijk en soepel lopend proces van. Dit gebeurt in de vorm van een **projectbesluit** (zie nummer 6 in figuur). Het dagelijks bestuur van een waterschap is bevoegd als het gaat om het toepassen van projectbesluiten. Het dagelijks bestuur heeft besloten een projectbesluit alleen te gebruiken voor complexe projecten (grote bestuurlijke/maatschappelijke consequenties, kosten > 5 mln.), voornamelijk door de omvangrijkheid van het proces en dat dit niet altijd meerwaarde heeft. Uw VV is eind 2018 hierover geïnformeerd. Anders dan bij het huidige het projectplan gaat aan de vaststelling van een projectbesluit een uitgebreid participatietraject vooraf. Voor de minder complexe projecten komt de **vergunning 'eigen dienst'** terug. Dit nieuwe instrument kan consequenties krijgen voor de capaciteitsinzet van de organisatie.

Digitalisering brengt grote veranderingen met zich mee

De Omgevingswet gaat uit van toegankelijkheid en transparantie; diverse soorten data (geografische data maar ook beleid, plannen en regels) moeten eenvoudig toegankelijk en begrijpelijk zijn voor onze inwoners en bedrijven. Het Digitaal Stelsel Omgevingswet integreert alle data en regels in één digitaal systeem waarbij gebruikersgemak voorop staat. De VV heeft in maart 2019 een krediet van € 300.000 vastgesteld voor het aansluiten van Rijnland op het DSO. Dit budget zal voldoende zijn. Eventuele vervolgcosten (voor bijv. doorontwikkeling van applicaties en eventuele wijzigingen van koppelingen) zullen binnen de huidige exploitatiebudgetten gedekt zijn.

Het Omgevingsloket wordt in fasen ontwikkeld. Bij de inwerkingtreding van de wet (1.1.2022) zullen wij als Rijnland geheel aangesloten zijn op het DSO en hebben we daar ook al mee geoefend. Dan biedt het loket tenminste hetzelfde dienstverleningsniveau als nu:

- gebruikers kunnen een vergunningsaanvraag indienen (nu via het Omgevingsloket online);
- gebruikers kunnen meldingen doen (nu via de Activiteitenbesluit Internet Module en het Omgevingsloket online);
- Overheden gebruikers kunnen omgevingsdocumenten ontsluiten via kaarten (nu via ruimtelijkeplannen.nl).

In de jaren daarna wordt in fasen verder gebouwd aan het nieuwe Omgevingsloket. Het streefbeeld is dat in 2024 alle oorspronkelijk beoogde digitale functies van het digitale loket volledig beschikbaar zijn. Er ligt hier een relatie met één van de highlights uit het coalitieakkoord, namelijk de digitale transformatie. De Omgevingswet, met name het DSO, is een voorbeeld van de digitale transformatie.

Vervolg

Wij zullen u in 2021 op de hoogte blijven houden van alle ontwikkelingen rond de implementatie. Besluitvormend zullen wij te zijner tijd een 1^e versie van de waterschapsverordening ter vaststelling aan u kunnen aanbieden.

BIJLAGE

Kamerbrief Omgevingswet: voortgangsbrief 13 november 2020

De minister gaat vooral in op het advies van het Bureau ICT-toetsing (BIT). Het BIT identificeert een aantal risico's voor een tijdige en succesvolle invoering. Het BIT doet aanbevelingen om deze te mitigeren. Ten eerste adviseert ze om voor eind 2020 de werkbaarheid en beheersbaarheid voor alle partijen aan te tonen. Het is belangrijk grondig te blijven valideren, te testen en zo veel mogelijk werkende functionaliteit voor inwerkingtreding in gebruik te nemen. En waar dit niet mogelijk blijkt te zijn, adviseert het BIT zo nodig onderdelen van het DSO na inwerkingtreding in te voeren. Ze geeft daarbij een belangrijke afweging mee: de gevolgen van verder uitstel wegen zwaarder dan eventuele weerstand en druk op het aanpassingsvermogen van de bevoegd gezagen. Ook is het advies om de realisatie van de bestuurlijke ambitie te temporiseren, totdat een stabiele basis is bereikt. De minister neemt deze aanbevelingen over. Het advies van het BIT om stevig vast te houden aan de datum van 1 januari 2022, geeft haar vertrouwen om deze datum nu vast te gaan leggen.

Wet- en regelgeving

De afronding van de wet- en regelgeving ligt op koers. Zo heeft de Eerste Kamer ingestemd met de Aanvullingswet natuur en is de voorhang van het aanvullingsbesluit afgerond. Hiermee heeft het parlement alle aanvullingssporen behandeld. Voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet moeten beide Kamers alleen nog de 'Wijziging van de Algemene wet bestuursrecht in verband met de Omgevingswet' behandelen.

Samenvatting advies Raad van State over ontwerp Invoeringsbesluit Omgevingswet

De Afdeling advisering van de Raad van State heeft advies uitgebracht over het ontwerp Invoeringsbesluit Omgevingswet. Het ontwerpbesluit is op 28 oktober 2020 bij de Tweede Kamer ingediend. Het ontwerpbesluit is één van de laatste onderdelen van het wetgevingstraject dat moet leiden tot de invoering van de Omgevingswet.

Inwerkingtreding

De Afdeling advisering maakt opmerkingen die gaan over een verantwoord moment van inwerkingtreding. Zij gaat daarbij in het bijzonder in op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en de voortgang van de implementatie van het nieuwe stelsel bij bestuursorganen.

Een goed werkend DSO is van groot belang. Het advies is om de Omgevingswet pas in werking te laten treden als zeker is dat alle gemeenten op het moment van inwerkingtreding op het DSO zijn aangesloten en alle functies die bij de minimale invulling van het DSO horen, goed werken.

Het DSO is ook een belangrijk hulpmiddel voor burgers en bedrijven om te weten te komen wat de geldende regels zijn en of initiatieven binnen die regels mogelijk zijn. Het moet daarvoor nog worden doorontwikkeld. Daarom zou inzichtelijk gemaakt moeten worden welke doorontwikkeling en uitbouw van het DSO minimaal nodig zijn om de doelstellingen van de Omgevingswet te kunnen behalen en wanneer dat zal worden gerealiseerd.

Inwerkingtreding van de Omgevingswet kan pas aan de orde zijn als de betrokken overheden daar daadwerkelijk klaar voor zijn. Om te kunnen bepalen op welk moment de Omgevingswet in werking kan treden, moet inzichtelijk zijn wat de verschillende bestuursorganen daarvoor allemaal nog moeten doen en hoeveel tijd zij daarvoor nog nodig hebben. Het advies is om dat in de monitoringsrapportages inzichtelijk te maken en om pas over de inwerkingtreding van de Omgevingswet te besluiten als daarover zekerheid is.